

ГОНЧАРЕНКО ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

К.Е.Н., ДОЦЕНТ КАФЕДРИ МЕНЕДЖМЕНТУ ДВНЗ «УАБС НБУ»

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ЙОГО РОЛЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Посилення глобальної конкуренції поряд із втратою значної частини світових ринків вітчизняними підприємствами створює суттєві перешкоди на шляху їх розвитку, не дозволяючи їм повноцінно розвиватись та використовувати всі наявні можливості. В такій складній економічній ситуації набувають особливого значення питання, які стосуються ефективності виробництва, досягнення високих економічних показників при найбільш раціональному використанні наявних ресурсів, підвищення конкурентоздатності та інвестиційної привабливості. Для вирішення цих питань необхідний комплексний та системний аналіз усіх напрямків виробничої діяльності, але домінуючими в цьому питанні повинні стати дослідження науково-технічного та інноваційного потенціалів виробництва як основної стратегічної сили, яка забезпечить конкурентоздатність підприємств.

З'ясування сутності, можливостей кількісної оцінки, структурний аналіз та розуміння шляхів найбільш ефективного використання науково-технічного потенціалу на всіх рівнях управління складають необхідні методичні та методологічні передумови для планування та розповсюдження нововведень, стимулювання переходу економіки країни до інноваційного шляху розвитку.

Поняття науково-технічного потенціалу, як на макро-, так і на мікро-рівні доволі часто використовується в економічній літературі. Разом із тим, з усіх структурних елементів економічного потенціалу науково-технічний потенціал є найменш дослідженим, особливо, якщо говорити про вивчення й розуміння сутності науково-технічного потенціалу підприємств.

Дослідження в сфері науково-технічного потенціалу саме на рівні підприємства є особливо актуальними, оскільки, як відмічено Л.Г. Мельником у

роботі [13], - саме ефективність функціонування підприємств є визначальним фактором прогресивного розвитку держави, як соціально-економічної системи.

Сутність категорії «науково-технічний потенціал промислового підприємства» на сьогоднішній день є не визначеною остаточно, існують різні точки зору на його структуру, механізм управління, оціночні й аналітичні показники для його вимірювання. Все це значно ускладнює його розуміння, оцінку рівня його достатності, розробку й реалізацію заходів, спрямованих на його формування та розвиток. Окрім того, суттєвою перешкодою в глибокому дослідженні даної економічної категорії є відсутність чітко визначених принципів її формування.

На нашу думку, формулюючи сутність поняття «науково-технічний потенціал промислового підприємства», слід:

- більш чітко розмежовувати сутність та призначення науково-технічного, наукового та інноваційного потенціалів промислового підприємства;
- розглядати науково-технічний потенціал промислового підприємства з точки зору ієрархічної сопідлеглості, тобто з одного боку, з позицій макrorівня – як один з складових елементів науково-технічного потенціалу регіону, галузі й держави, а з іншого боку, з позицій мікрорівня – як структурний елемент економічного потенціалу підприємства;
- розглядати механізм формування та примноження науково-технічного потенціалу промислового підприємства, як елемент комплексної стратегії його управління, спрямований на підвищення стабільності розвитку й укріплення конкурентних позицій підприємства на ринку, що особливо важливо в умовах глобальної конкуренції.

Виходячи з специфіки комплексного підходу, як особливої стратегії наукового дослідження, а також відмічених вище особливостей нашого розуміння сутності поняття «науково-технічний потенціал», ми вважаємо, що науково-технічний потенціал промислового підприємства слід розуміти як

сукупність економічних ресурсів й організаційно-управлінської структури, якими володіє підприємство та які утворюють можливість ефективно матеріалізувати закінчені дослідження й розробки, а також науково-технічну інформацію в інноваційну продукцію, техніку й технології з метою укріплення його конкурентних переваг за рахунок науково-технічної діяльності.

Особливістю такого розуміння сутності науково-технічного потенціалу промислового підприємства є той факт, що, на наш погляд, він повинен відображати не тільки здатність підприємства здійснювати науково-технічну діяльність, дослідження й розробки, а й здатність перетворювати науково-технічну інформацію в нову продукцію, матеріально-технічну базу виробництва. Виходячи з цього, ми вважаємо неправомірним пропозиції деяких авторів щодо можливості вимірювати науково-технічний потенціал простою кількістю патентів, ліцензій, досліджень або їх грошовим еквівалентом. На нашу думку, про високий науково-технічний потенціал промислового підприємства можна говорити лише тоді, коли в ньому створені умови для того, щоб закінчені дослідження та розробки набули потенційну споживчу цінність, відтворенні якості та були готові здійснити зміни у виробничому процесі.

Таким чином, науково-технічний потенціал підприємства – це не просто накопичений науковий заділ знань та обсяг винаходів, а сукупність ресурсів, що дозволяють отримати максимальний економічний ефект від використання. Ми вважаємо доцільним вести мову не просто про результати реалізації наукових досліджень, перетворенні їх в інноваційну продукцію, техніку або технології, а про економічні можливості такої реалізації, тобто про те, чи володіє дане промислове підприємство конкретними можливостями задля реалізації досягнень науки.

Такий підхід дозволяє підкреслити той факт, що потенціал повинен зростати швидше процесу впровадження, із випередженням, створюючи таким чином певний заділ розвитку.

Слід також звернути увагу на ефективність матеріалізації наукових досліджень в інноваційну техніку, технологію, продукцію. Тобто, слід розуміти що одна й та сама за кількісним і якісним складом сукупність ресурсів, які

формують науково-технічний потенціал, може бути використаною із різним ступенем ефективності у залежності від рівня їх концентрації, оптимальності їх структури, інтенсивності й ефективності управлінського впливу й інше. Тобто, ми хочемо підкреслити, що сама по собі визначена сукупність ресурсів не дозволить говорити про сформований науково-технічний потенціал промислового підприємства, обов'язковою умовою є їх ефективне використання.

Окрім того, важливо підкреслити ще й той факт, що весь комплекс заходів із формування та використання науково-технічного потенціалу промислового підприємства тільки тоді стає ефективним, коли буде підкорений загальному стратегічному завданню – укріпленню конкурентних позицій підприємства. Таким чином, науково-технічний потенціал промислового підприємства значним чином визначається наявністю економічних ресурсів, які дозволяють ефективно здійснювати науково-технічну діяльність й втілювати результати наукової праці в матеріальне виробництво. В даному контексті слід проводити чітку межу між ресурсним й науково-технічним потенціалом промислового підприємства. Якщо при оцінці першого враховують всі ресурси, котрими володіє підприємство, то в процесі формування другого задіяна тільки частина загальних ресурсів підприємства – науково-технічні, котрі використовуються в процесі створення нової та удосконалення традиційної продукції або технології. З точки зору ресурсного підходу науково-технічний потенціал слід розглядати як складову й органічну частину ресурсного й більш загального – економічного потенціалу підприємства.

Окрім володіння конкретним запасом ресурсів, важливу роль у становленні та розвитку науково-технічного потенціалу промислового підприємства відіграє оптимальна організаційно-управлінська структура, яка створює можливість ефективного використання накопичених ресурсів. Як зазначає академік П.М. Федосєєв, успіх науково-технічної діяльності визначається «не тільки суб'єктивними передумовами наукової творчості, наявністю відповідних кадрів наукових робітників, ступенем їх

підготовленості, талановитості й тому подібне, але й об'єктивною структурою організації й управлінським науковим пошуком». [18].

Узагальнення сутності науково-технічного потенціалу промислового підприємства схематично відображено на рисунку 1.

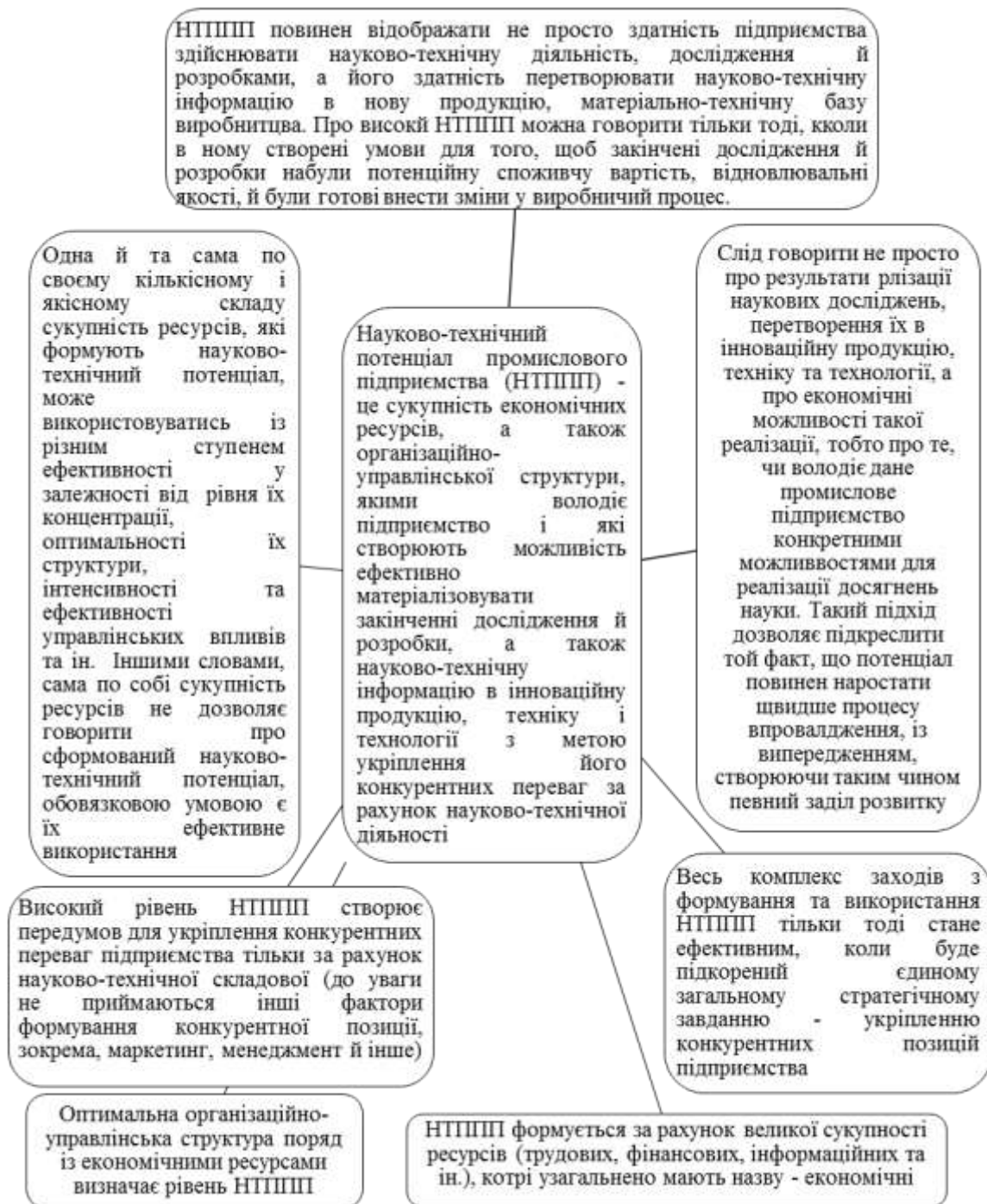

Рис. 1. Дефініція економічної категорії «науково-технічний потенціал промислового підприємства» (НТППП)

Таким чином, якщо розглядати структуру науково-технічного потенціалу промислового підприємства з точки зору сформульованого вище визначення, то можна зробити висновок, що він являє собою сукупність факторів або складових елементів, які визначають можливості безперервного підвищення ефективності діяльності промислового підприємства, набуття їм конкурентних переваг за рахунок прискорення науково-технічного прогресу (що набуває особливої ваги в умовах глобальної конкуренції).

Як відмічено в роботі [10], науково-технічний потенціал промислового підприємства являє собою певний сектор продуктивної інтелектуальної діяльності, здатний до саморозвитку, в процесі чого створюється різноманітний матеріальний та нематеріальний інноваційний продукт.

Наукові дослідження та їх результат в специфічних умовах можуть привести володаря знань до монопольного стану на ринку й, безумовно, до надприбутку, що є майже єдиним способом отримання такого стану у досить короткий термін. При цьому необхідно відмітити, що поряд із загальним розумінням безумовних переваг, котрі забезпечують володіння виключними знаннями, у наш час вкрай мало наукових розробок присвячено саме питанням управління науково-технічним потенціалом промислового підприємства як головної структури, яка забезпечує прогрес науки та техніки.

Слід також зазначити, що окрім відсутності у науці єдиної точки зору на сутність і роль науково-технічного потенціалу промислового підприємства в його стратегічному розвитку, а також на механізм здійснення управлінського регулювання науково-дослідницької діяльності, до сих пір не сформовано єдине розуміння структури науково-технічного потенціалу.

Розглянемо структуру науково-технічного потенціалу промислового підприємства більш детально.

На жаль, на сьогоднішній день у вітчизняній та закордонній економічній науці не сформована єдина точка зору з приводу того, які ж саме основні структурні елементи формують науково-технічний потенціал підприємств.

Ми вважаємо, що науково-технічний потенціал промислового підприємства формується за рахунок наступних складових:

- трудова:
 - кадрова (відповідність кваліфікації робітників підприємства профілю його діяльності, достатність кількості персоналу для досягнення намічених науково-технічних цілей, раціональність структури кадрового забезпечення за фазами науково-технічного циклу);
 - інтелектуальна (відповідність інтелектуального розвитку працівників підприємства сучасному світовому рівню розвитку науки та техніки);
 - освітня (відповідність рівня освіти працівників підприємства вимогам, сформульованим в їх посадових інструкціях);
- науково-дослідницька:
 - наукова (наявність на підприємстві заділа наукових знань, здатність персоналу підприємства займатись специфічним видом діяльності – науковою; вирішувати нестандартні завдання, продукувати нові знання, генерувати ідеї; наявність умов які сприяють творчому розвитку, склад ума наукових робітників, ступінь закінченості НДВКР, тощо);
 - методична (знання, інструменти та методи досліджень, які забезпечують можливість застосування науки у виробничому процесі);
 - проектно-конструкторська (якість розробок та їх підготовленість до освоєння, наявність можливостей доведення результатів наукових досліджень до втілення в реальний продукт за рахунок раціональної організації дослідно-конструкторських робіт, проектних робіт, експериментальної бази та інше);
- матеріально-технічна:

- технічна (рівень модернізації техніки, обладнання, приладів, їх відповідність сучасним вимогам, темпи оновлення активної частини основних фондів);
- технологічна (наявні сит на підприємстві прогресивних технологій, розроблених нових технологічних принципів, тощо);
- матеріальна (наявність достатнього обсягу матеріальних ресурсів, тобто матеріалів, сировини, запасних частин для виробництва нової продукції, будівель, споруд, лабораторій, дослідних виробництв, доступ до джерел енергії, тощо);
- патентно-ліцензійна (рівень правової захищеності основних технічних, технологічних, конструкторських рішень, ноу-хау, які формують основу науково-технічного потенціалу підприємства, кількість патентів та ліцензій, зареєстрованих торгових марок, відомих брендів, промислових зразків, концептуальних розробок, урегульованість правових питань, пов'язаних із захистом авторських прав);
- інформаційна (інформаційна забезпеченість діяльності підприємства, можливість створення нової інформації, обсяг інформації, яка отримується та обробляється на одиницю часу, ступінь повноти та точності інформації, швидкість її отримання, релевантність, наявність доступу до джерел інформації, наявність науково-технічної бібліотеки в структурі підприємства, інформаційно-пошукових та експертних систем, доступ до інформаційних баз та банків даних про світові досягнення у галузі науки, техніки та технологій);
- комунікаційна (рівень узгодженості інтересів та дій усіх структур підприємства в процесі досягнення єдиної мети, рівень розвитку корпоративної культури, соціально-психологічний клімат в колективі);
- адаптаційна (здатність усіх складових науково-технічного потенціалу адаптуватись до умов які змінюються, їх мобільність, здатність

оперативно перебудовуватись та переорієнтовуватись, наявність резервів та можливості їх швидкої мобілізації, гнучкість, оперативність роботи різних служб);

- організаційно-управлінська:
 - організаційна (рівень ефективності організації праці в науково-дослідних підрозділах підприємства);
 - структурна (відповідність організаційної структури підприємства та його науково-дослідних підрозділів завдання інтенсифікації науково-технічного потенціалу);
 - управлінська (ступінь відповідності стилю та системи управління особливостям даного підприємства, їх спрямованість на стимулювання зростання науково-технічного потенціалу);
- фінансова (можливість забезпечити фінансовими ресурсами науково-дослідну діяльність, впровадження результатів НДВКР у виробництво).

Окрім розбіжності в поглядах на визначення економічної категорії «науково-технічний потенціал промислового підприємства», на його сутність та структуру, існує проблема ототожнення понять «науково-технічний потенціал», «науковий потенціал» та «інноваційний потенціал». Дослідження зазначених потенціалів, їх сутності та взаємозв'язку дає змогу зробити декілька нижчевикладених висновків.

Ідея розмежування понять «науковий потенціал» та «науково-технічний потенціал» вперше з'явилась у працях представників так званої «київської школи наукознавців», серед яких Г.М. Добров, В.М. Клименюк, Л.П. Смирнов, О.О. Савель'єв, В.М. Одрін та ін. Далі дана ідея набула розвитку в ряді публікацій представниками сибірської школи Е.Д. Гражданнікова, А.І. Щербакова, Ю.М. Канигіна, П.Г. Олдака, а також представника литовської наукової школи Кульвеця П.А.

Досліджуючи означені економічні категорії, ми дійшли висновку, що під поняттям «науковий потенціал підприємства» слід розуміти у більшій мірі

інтелектуальний, творчий потенціал, тобто обсяг знань, накопичений працівниками даного підприємства та таким який характеризує їх здатність вирішувати поточні та майбутні проблеми науково-технічного розвитку. Науковий потенціал не можна зводити до облікових оцінок чисельності спеціалістів, обсягів фінансування, тощо. Необхідною є проблемно-орієнтована оцінка задач, котрі в дійсності здатні вирішувати науково-технічні колективи, а також шляхів раціонального використання ресурсів для досягнення заданих цілей.

Також при оцінці наукового потенціалу слід враховувати наявність лідера (наукового керівника проблеми), підготовлених спеціалістів, задів попередніх результатів та освоєних методів вирішення даної проблеми, наявність спеціального обладнання, технічний рівень експериментально-технічної бази, розвинутість зв'язків замовника з виконавцями та співвиконавцями та інше.

В свою чергу, науково-технічний потенціал підприємства відображає найважливіші якісні характеристики досягнутого рівня ефективності виробництва та визначає рівень, терміни створення та масштаби розповсюдження нововведень на підприємстві. О суті, науково-технічний потенціал характеризується органічним поєднанням наукового та науково-технічного потенціалів.

Принциповою відмінністю наукового та науково-технічного потенціалів є те, що до останнього додаються результати лише тих видів діяльності та досліджень, котрі безпосередньо пов'язані із створенням нової техніки та технологій на даному підприємстві, розробкою нових науково-технічних програм та проектів саме для нього.

В таблиці 1 продемонстровано схожість та відмінність характеристик наукового та науково-технічного потенціалів.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз сутностних характеристик наукового та науково-технічного потенціалів промислового підприємства

НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ	НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ПОДІБНОСТІ	
1. Обидва потенціали є складовими економічного потенціалу підприємства.	

2. Дані види потенціалів безпосередньо пов'язані із ресурсним, кадровим, інноваційним, інформаційним, управлінським, матеріально-технічним, організаційним, інтелектуальним, фінансовим потенціалами підприємства.	
3. Обидва види потенціалів містять приблизно один і той самий набір складових.	
4. Рівень обох видів потенціалів визначає рівень конкурентоздатності підприємства, а їх значущість позитивно впливає на його економічний розвиток.	
ВІДМІННОСТІ	
1. При оцінці рівня наукового потенціалу враховується накопичений комплекс знань, умінь, інформації за всіма напрямками наукових досліджень, які здійснюються на даному промисловому підприємстві, включаючи й наукові дослідження на замовлення сторонніх організацій.	1. При оцінці рівня науково-технічного потенціалу враховується тільки ті елементи наукового потенціалу, котрі можуть бути використані для створення нової техніки та технологій на даному конкретному підприємстві, не включаючи результати наукових досліджень, які проводились на замовлення сторонніх організацій.
2. При оцінці наукового потенціалу враховується наявність виключно власного заділу знань та наукових ідей, не враховуючи ті, котрі можуть бути запозичені в інших наукових організаціях на платній основі.	2. При оцінці науково-технічного потенціалу підприємства враховується не тільки власний заділ наукових знань даного підприємства, але й та наукова інформація, котра може бути запозиченою на платній або безоплатній основі у сторонніх організацій з метою використання її для виробництва нових продуктів на даному підприємстві або удосконалення тих, які вже існують.
3. При оцінці науково потенціалу враховується весь заділ наукових знань, накопичений на даному підприємстві, включаючи як результати фундаментальних досліджень, які не мають потенціалу практичної реалізації на даному підприємстві, так і результати прикладних НДВКР, які проводяться в рамках програми науково-технічного розвитку жданого підприємства.	4. При оцінці науково-технічного потенціалу враховується тільки той обсяг наукових знань, котрий може бути використаний для практичного втілення в новій продукції або новій технології, які створюються на даному конкретному підприємстві, тобто результати тільки прикладних НДВКР, які проводяться в рамках концепції науково-технічного розвитку даного підприємства. Результати фундаментальних досліджень, які не мають потенціалу практичної реалізації не враховуються.
4. При оцінці кадрової складової наукового потенціалу враховується рівень знань, інформованості, професійної придатності, освіти тільки того персоналу. Котрий безпосередньо зайнятий тільки науковими дослідженнями на підприємстві. Не враховуються якісні та кількісні характеристики будь-якого основного та допоміжного виробничого персоналу, який не має безпосереднього відношення до наукових досліджень. Спеціалістами від чийх зусиль залежить у найбільшому ступені формування наукового потенціалу підприємства вважаються вчені та дослідники	4. Оцінюючи кадрову складову науково-технічного потенціалу враховуються якісні та кількісні характеристики всього персоналу підприємства, включаючи не тільки робітників, які безпосередньо зайняті науковими дослідженнями, а й основного, допоміжного, обслуговуючого виробничого персоналу, співробітників управлінських підрозділів, інженерів, конструкторів та пр. Спеціалістами, від чийх зусиль у найбільшій мірі залежить формування науково-технічного потенціалу підприємства є технологи, конструктори, інженери, виробничий персонал.
5. Науковий потенціал не має точок дотику із	5. Науково-технічний потенціал тісно

виробничим, екологічним, технічним потенціалами підприємства	пов'язаний із виробничим, екологічним, технічним потенціалами підприємства
6.Науковий потенціал у більшій мірі визначає авторитет даного підприємства в науковому середовищі, формує йому імідж прогресивної, інноваційної структури, однак, в суттєво меншому ступені, ніж науково-технічний потенціал визначає конкретні конкурентні переваги даного підприємства на визначеному сегменті ринку та сприяє підвищенню ефективності виробничого процесу.	6.Науково-технічний потенціал у значно більшій мірі, ніж науковий, визначає конкурентні переваги конкретного підприємства на ринку та сприяє підвищенню ефективності виробничого процесу.
7. науковий потенціал не наділений роллю відтворення продукту наукових досліджень – нового знання в матеріальному продукті.	7.Науково-технічний потенціал, на відмінність від наукового, наділений роллю відтворення продукту наукового пізнання в матеріальному продукті.
8.Фактори, які формують науковий потенціал промислового підприємства, а саме наукові знання, можуть приносити дохід й без подальшого інноваційного впровадження за рахунок ліцензування, франчайзингу і та інше.	8.Для того, щоб можна було говорити про високий рівень науково-технічного потенціалу. Обов'язковим є втілення наукових знань у виробничу діяльність підприємства, тобто в реальні товари, технології та інше.
9.Основними видами робіт, котрі здійснюються в процесі формування наукового потенціалу промислового підприємства є фундаментальні й прикладні роботи, у меншому ступені пошукові й експериментальні.	9. Основними видами робіт, котрі здійснюються в процесі формування науково-технічного потенціалу промислового підприємства є апробація та впровадження результатів НДВКР у виробничий процес.
10.Кінцевою метою формування наукового потенціалу промислового підприємства є формування нових знань із високим ступенем теоретичної та практичної цінності.	10.Кінцевою метою формування науково-технічного потенціалу промислового підприємства є перетворення наукових знань у матеріальний продукт із високою споживчою вартістю.
11.Науковий потенціал визначається кількістю і якістю наукових досліджень які здійснюються, не залежно від того, на якій стадії розробки вони знаходяться. Іншими словами, не закінчені наукові дослідження у тій же мірі формують науковий потенціал, як і повністю завершені роботи, підготовлені для практичного впровадження у виробництво.	11.Науково-технічний потенціал визначається кількістю та якістю тільки закінчених наукових досліджень й розробок, підготовлених до практичного використання на даному підприємстві.

З практичної точки зору не менш цінним є аналіз і порівняння науково-технічного потенціалу із інноваційним.

В економічній літературі категорія «інноваційний потенціал» розглядається на різних рівнях узагальнення, виділяють інноваційний потенціал

конкретної інновації, суб'єктів інноваційного процесу, економічного середовища, підприємства, галузі, регіону, країни і так далі.

Під інноваційним потенціалом промислового підприємства розуміють комплекс взаємопов'язаних ресурсів і здатності до їх реалізації, котрі визначають його спроможність приводити у відповідність внутрішні та зовнішні можливості розвитку підприємства на основі постійного пошуку, використання та розвитку нових сфер та способів ефективної реалізації існуючих та перспективних ринкових можливостей [148].

Принциповою відмінністю інноваційного потенціалу промислового підприємства від його науково-технічного є те, що при визначенні першого акцент робиться на потенціалі ринкової реалізації нововведення, тобто враховується наявність факторів ринкової кон'юнктури, здатність ринку сприймати інновації, зусилля, які прикладає підприємство для стимулювання збуту, оцінки ємності ринку, просування товару на ринок. Таким чином, на відмінність від науково-технічного потенціалу, при формуванні інноваційного особливу роль відіграє маркетингова та збутова політика підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльний аналіз сутностних характеристик науково-технічного та інноваційного потенціалів промислового підприємства

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ПОДІБНОСТІ	
1.Обидва види потенціалів є складовими елементами економічного потенціалу підприємства	
2.Дані види потенціалів безпосередньо пов'язані із ресурсним, кадровим, інноваційним, інформаційним, управлінським, матеріально-технічним, організаційним, інтелектуальним, фінансовим потенціалами підприємства.	
3.Обидва види потенціалів містять приблизно один і той самий набір складових.	
4.Як інноваційний, так і науково-технічний потенціали наділені роллю відтворення продукту наукових досліджень – нових знань у матеріальному продукті.	
ВІДМІННОСТІ	
1. На наш погляд прямий зв'язок між рівнем наукового та інноваційного потенціалів є відсутнім. Низький рівень будь-якого одного з цих видів потенціалів не обов'язково призводить до пониження іншого, наприклад: якщо у підприємства через будь-які причини понизився	1. Спостерігається прямий зв'язок між науковим та науково-технічним потенціалом: низький рівень власних розробок, зменшення чисельності наукових робітників та інші фактори, які призводять до зниження наукового потенціалу,

<p>науковий потенціал, тобто скоротились можливості власного генерування ідей, зменшилась чисельність власних наукових розробок, то це не обов'язково свідчить про те, що підприємство перестає поставляти на ринок новинки, оновлювати асортимент продукції. У цьому випадку воно може вдатись до допомоги ліцензування, здійснювати лише окремі невеликі покращення традиційних продуктів, але тим не менш не втрачати статус інноваційного.</p>	<p>автоматично понижують можливості підприємства власними силами удосконалювати продукти та технології, тобто призводять до зниження науково-технічного потенціалу.</p>
<p>2. Інноваційний потенціал характеризує здібність підприємства до оновлення продукції та виробничого апарату в перспективі.</p>	<p>2. НТППП характеризує обсяг накопичених ресурсів, які дозволяють здійснювати оновлення продукції та виробничого апарату підприємства ні в перспективі, а в поточному часі.</p>
<p>3. Інноваційний потенціал промислового підприємства характеризує здатність підприємства оновлювати не тільки продукцію, технологію, основні фонди, тобто фактори, які формують матеріальне забезпечення підвищення ефективності виробничого процесу, але й організаційну структуру управління, принципи та форми управлінського впливу, тобто нематеріальну складову процесу інтенсифікації.</p>	<p>3. Підвищення науково-технічного потенціалу промислового підприємства не обов'язково свідчить про зміни його організаційної структури управління, впровадження управлінських інновацій.</p>
<p>4. Інноваційний потенціал є інструментом вертикального переносу технологій із сфери досліджень та розробок у сферу економічної та соціальної практики.</p>	<p>4. НТППП характеризує виключно здібність виробничого сектору даного підприємства створювати нововведення та впроваджувати їх у виробничий процес. Дослідження даної економічної категорії не передбачає аналіз соціальних наслідків впровадження інновацій на даному підприємстві або в регіоні.</p>
<p>5. Інноваційний потенціал слід розглядати як ціле орієнтовану комбінацію інноваційних ресурсів та зовнішніх каталізаторів. Таким чином, про високий інноваційний потенціал промислового підприємства можна говорити навіть в ситуації, коли, не дивлячись на достатньо середні можливості самого підприємства проводити власні науково-дослідницькі роботи, зовнішня кон'юнктура ринку є такою, що існує ряд каталізаторів, здатних підвищувати рівень конкурентоздатності даного підприємства та досягнення їм стратегічних успіхів.</p>	<p>5. Рівень науково-технічного потенціалу не залежить від наявності зовнішніх каталізаторів, які сприяють підвищенню інноваційності даного підприємства, а залежить виключно від внутрішньовиробничих факторів.</p>
<p>6. Спостерігається прямий зв'язок та залежність інноваційного потенціалу промислового підприємства та його ринкового потенціалу. Дослідження інноваційного потенціалу підприємства слід здійснювати тільки паралельно з аналізом реалій ринку, його здібностей сприймати створені інновації, матеріалізовані в нових товарах, технологіях, організаційних та управлінських рішеннях.</p>	<p>6. Про високий НТППП можна говорити не тільки в тому випадку, коли створена на підприємстві інноваційна продукція, технологія та ін. будуть витребувані на ринку й знайдуть потенційного споживача, а також, і у тому випадку, якщо інноваційний продукт буде створений для власного споживання, без виведення на ринок, тобто результати науково-технічної</p>

	діяльності, яка здійснюється на підприємстві, будуть успішно впроваджені на ньому, що підвищить ефективність його виробничої, або збутової діяльності.
7. В процесі формування інноваційного потенціалу промислового підприємства особливу роль відіграє його здатність ефективно здійснювати заходи в сфері менеджменту та маркетингу інновацій.	7. Рівень НТППІ у значно меншій мірі, ніж рівень його інноваційного потенціалу залежить від здатності даного підприємства ефективно здійснювати заходи в сфері менеджменту та маркетингу інновацій.

Таким чином, взаємозалежність розглянутих вище наукового, науково-технічного та інноваційного потенціалів промислового підприємства можна представити так, як це продемонстровано на рис. 2.

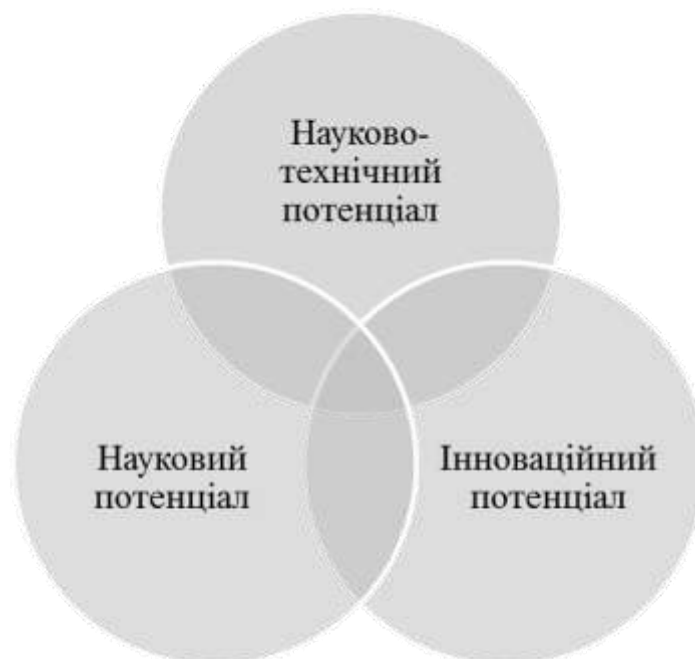

Рис. 2. Взаємозв'язок наукового, науково-технічного та інноваційного потенціалів промислового підприємства

Таким чином, ми можемо зробити висновок про те, що науковий, науково-технічний та інноваційний потенціали є тісно пов'язаними один з одним, існування цих потенціалів відокремлено один від одного значним чином ущемляє, обмежує, а в деяких випадках навіть, унеможлиблює розвиток підприємства, знижує його конкурентоздатність. Підприємства, які зорієнтовані

на ефективний довготривалий розвиток повинні прагнути до гармонійного розвитку цих потенціалів, у межах власних можливостей та потреб.

У той же час, більшість проблем розвитку науково-технічної та інноваційної сфер підприємства пов'язані із відсутністю комплексної системи управління науковими дослідженнями, яка була б адекватною сучасним загальносвітовим тенденціям глобалізації наукових досліджень та підвищенню ролі цих процесів в формуванні конкурентоздатності даної економічної системи.

Перелік використаних джерел

1. Александрова В. Экономические проблемы государственного программирования научно-технического развития [Текст] / В. Александрова, Ю. Бажал // Экономика Украины. – 1999. -№10. – С.29-36.
2. Андрощук Г., Государственная инновационная политика в США [Текст] / Г. Андрощук, В. Денисюк // Бизнес Информ. - 1998. - № 17-18. - С. 33-40.
3. Біловодська В.А. Світові тенденції розвитку інноваційного потенціалу підприємства [Текст] / В.А. Біловодська // Проблеми науки. – 2003. - №5. - С.16-25
4. Бердашкевич А.П. О бюджетной поддержке научного и инновационно-промышленного комплекса [Текст] / А.П. Бердашкевич // Инновации. – 2000. – № 6-7. – С. 59–64.
5. Будянский В. Инновационная деятельность и проблемы совершенствования её правового регулирования [Текст] / В. Будянский // Предпринимательство, хозяйство и право. - 2000. - № 2. - С. 7-9.
6. Гончарова Т.В. Инновационная деятельность промышленных предприятий в Украине [Текст] / Т.В. Гончарова // Проблеми науки (укр.).- 2002.- № 7.-С. 22-31
7. Гончаренко Т.П. Оценка эффективности использования научно-технического потенциала промышленного предприятия в условиях

- глобальной конкуренции [Текст] / Т.П. Гончаренко // Проблемы і перспективи розвитку банківської системи України. – Збірник наукових праць УАБС НБУ. – Том 13. – Суми. – 2005. – С.242-247
8. Гончаренко Т.П. Проблемы управления научно-техническим потенциалом промышленного предприятия в современных условиях [Текст] / Т.П. Гончаренко // Матеріали II Міжнародної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених: Науково-технічний розвиток: економіка, технології, управління. КПУ.– Київ. – 2003. С.121-123
9. Гончаренко Т.П. Научно-технический потенциал предприятия [Текст] / Т.П. Гончаренко // Потенциал инновационного развития: Монография // Под ред. Д-ра экон. наук., проф. Козьменко С.Н. – Сумы: «Деловые перспективы». – 2005. – С.150-226
10. Гончаренко Т.П. Аналітичне забезпечення процесу управління науково-технічним потенціалом промислового підприємства на основі стратегічного підходу [Текст] / Т.П.Гончаренко . // Збірник тез доповідей Другої міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених „Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації. - Тернопіль.: Економічна думка. – 2005. – С.152-155
- 11.Гончаренко Т.П. Світові тенденції глобалізації та управління науковими дослідженнями: проблеми та досягнення [Текст] / Т.П. Гончаренко // Збірник матеріалів конференції „Інтеграція країн з перехідною економікою у світове господарство”. - Львів.: 2005. – С. 67-68
- 12.Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: Навчальний посібник / С.М. Ілляшенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД „Університетська книга”; К.: Видавничий дім „Княгиня Ольга”, 2005. – 324 с.
- 13.110 Мельник Л.Г. Экономика развития: Учебн. пособ. – Сумы: «Университетская книга», 2000. – 450 с.

14. Научно-технический потенциал: структура, динамика, эффективность. - Монография: Добров Г.М., Тонкаль В.Е., Савельев А.А. и др. - К.: Наукова думка, 1988. - 347 с.
15. Організація та управління інноваційною діяльністю: Підручник / За ред. проф. Перерви П.Г., проф. Меховича С.М., проф. Погорелова М.І. - Харків: НТУ "ХПІ", 2008. - 1025 с.
16. Проблемы управления инновационным развитием предприятий у транзитивной экономике: Монография / За заг. ред. д.е.н., проф. С.М.Ілляшенка. - Суми: ВТД „Університетська книга”, 2005. - 582 с.
17. Потенциал инновационного развития предприятия. Монография. Елифанов А.А., Козьменко С.Н., Васильева Т.А. и др. - Сумы: Деловые перспективы. - 2005. - 256 с.
18. Федосеев П.Н. XXV съезд КПСС и задачи общественных наук // Вопросы философии. - 1976. - №5. - С. 5-9.
19. Шипуліна Ю.С. Розвиток інноваційного потенціалу як засіб забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] / Ю.С. Шипуліна // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка підприємства та організація виробництва. - 2003. - № 3. - С. 194-198.
20. Шипуліна Ю.С. Інноваційний потенціал як економічна категорія [Текст] / Ю.С. Шипуліна // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка та менеджмент. - 2002. - № 3-4. - С. 82-85.
21. Шипуліна Ю.С. Управління стратегіями інноваційного розвитку промислових підприємств / Ю.С. Шипуліна // Зб. наук. статей Харківського державного економічного університету „Управління розвитком”, 2004. - № 2. - С. 64-65.